Utancaqlar öz-özünü pisləyir,
Yuxuda da sevgisini səsləyir,
Yeri, göyü birləşdirən sevgidir.

Sevibsənsə çox gizlətmə,açıqla
Sevgisoylar öz-özünə arıqlar,
Sevgisindən ey utanan yazıqlar,
Suyu, odu birləşdirən sevgidir.
Göz yaşından çələng hörən sevgidir.

Güllənirsən üzdən, sevgi gələndə,
Sevinirsən ağlayanda, güləndə,
Tanrısoysan yaşayanda, öləndə,
Varı, yoxu birləşdirən sevgidir.

VIII Bölmə XXIII QAPI

Alanər söyləncі

Ox dalınca Alan getdi Batıya,
Dörd bölgəyə bölünübdür yaranış.
Tanrı bölüb, günəş bölüb, bilinmir,
Dörd bölgəyə bölünübdür yaranış.

Soyuq, isti, quru nəmiş üz-üzə,
İki yanı gedib çıxır dənizə,
Bir yanda da dağlar verib diz-dizə,
Dört bölgəyə bölünübdür yaranış.

Getdi, beş yol düşdü qatı dumana,
Yenə getdi, çıxdı düzə, arana,
Çıxdı dikə o boylandı dört-yana,
Dörd bölgəyə bölünübdür yaranış.
Beş gün getdi, Balasqelə çatdı o,
Yenə getdi, bataqlığa batdı o,
Ayı günə, günü aya qatdı o,
Dörd bölgəyə bölünübdür yaranış.

Bir meşənin qırağında bir qarı,
Oturmuşdu dindirirdi otları,
Saçı kilkə, üzü-gözü sap-sarı,
Dörd bölgəyə bölünbdür yaranış.

Alan dedi ona:-Ay qız, günaydın,
Qarı dedi:-Yerindədir bu sayqın,

Ərsən, düşüb mənə qonaq olaydın,
Dörd bölgəyə bölünübdür yaranış.

Evim də var,yerim də var,düş atdan,
Gəl yanıma, otur, dincəl, diz qatda,
Neçə söyləncdeyim sənə elatdan,
Dörd böldəyə bölünübdür yaranış.

Alan düşdü, gəldi lap, lap yaxına,
Əl çəkərkən saqqalına, bığına,
Batdı qıçı bir dayaz su arxına,
Dörd bölgəyə bölünübdür yaranış.

Qarı güldü, dedi:-Kimsən, nəçisən,
Alan dedi:-Ovsunçusan deyəsən,
-Yox,kimsəsiz bir qarıyam,qızam mən,
Dörd bölgəyə bölünübdür yaranış.

-Ana,bacım,qarı nədir,qız nədir,
Sənin adın deyən qarı nənədir,
Deyən dilin öz içini göynədir,
Dörd bölgəyə bölünübdür yaranış.

Alan dedi:-Mən uzaqdan gələnəm,
Söylənckimi maraqlıdır uzaqlar.
Mən Tunqərin,Mindiyarın oğluyam,
Söylənckimi maraqlıdır uzaqlar.
Qarı dedi:-Məni dinlə, ay oğlan,
Mən qarıyam lap anadan olandan,
Məni belə yaradıbdır yaradan,
Söylənckimi maraqlıdır uzaqlar.

Eşitmişəm Mindiyarı, Tunqəri,
Oyanlardır döyüş, vuruş yerləri,
Bəs sən niyə bir sümüksən, bir dəri,
Söylənckimi maraqlıdır uzaqlar.

-Neçə aydır yol gəlirəm durmadan,
Yavaş-yavaş öz atımı yormadan,
Ondan,bundan yeri,yurdu sormadan,
Söylənckimi maraqlıdır uzaqlar.

-Mən görürəm,ərsən,solğun yanaqlı,
Hündür boysan yaraşıqlı, maraqlı,
Göz çəkənsən, iri, köklü, budaqlı,

Söyləmc kimi maraqlıdır uzaqlar.

Qaralıbdır gözəl bığın, saqqalın,
Saçın gurdur, qap-qaradır, qap-qalın,
Qal mənimlə sənə gözəl qız alım,
Söyləmc kimi maraqlıdır uzaqlar.

-Qız almağa gəlməmişəm buraya,
Gəlmişəm ki, işə, gücə yarayam,
Döyüş, vuruş olsa durum sıraya,
Söyləmc kimi maraqlıdır uzaqlar.

-Döyüş, vuruş ərənisən, görürəm,
Qal mənimlə sənə yer, yurd verərəm,
Mən də sənlə döyüşlərə girərəm,
Söyləmc kimi maraqlıdır uzaqlar,

Alan güldü, qarı durdu ayağa,
O əl atdı Alandakı yarağa,
Gözlər yandı, döndü isti ocağa,
Söyləmc kimi maraqlıdır uzaqlar.
Dedi:-Mən də vuruşqanam, ərənəm,
Sənin kimi gələcəyi görənəm,
Mənim deyil bu görünüş, bu görkəm,
Söyləmc kimi maraqlıdır yaranış.
***
Düşüncəyə daldı Alan dinmədi,
Oğul varki, ovsunlayır ovsunu.
Yarağını aldı onun əlindən,
Oğul var ki, ovsunlayır ovsunu.

-Vuruşqansan,ancaq qarı olmusan.
Niyə belə yumaqlanıb qalmısan,
Niyə belə yazıq görkəm almısan,
Bu meşədə gizli yer-yurd salmısan.
Oğul var ki, ovsunlayır ovsunu.

-Gedək, sənə danışaram çoxunu,
Nə bilibsən, oğul, ürkü-qorxunu,
Yeyib qorxu ürəyimin yağını,
Oğul var ki, ovsunlayır ovsunu.

Çox getdilər, atı çəkib dartdılar,
Gəlib kiçik daşağıza çatdılar,
Bir az yenə əyləşdilər, otdular,

Oğul var ki, ovsunlayır ovsunu.

Bir sürü qurd lapdan çıxdı qabağa,
Sağ əlini Alan atdı yarağa,
Qarı qaçdı girdi bir daş bucağa,
Oğul var ki, ovsunlayır ovsunu.

Alan birdən yarağını tolladı,
Oturaraq qurdlar kimi uladı,
Sonra alıb sol əlini yaladı,
Oğul var ki, ovsunlayır ovsunu.

Sonra dedi bərkdən,“Bozqurd”,”Əyri diş”
Baş qurd yerə çökdü sürü gəlməmiş,
Yaraqlının kim olduğun bilməmiş,
Oğul var ki, ovsunlayır ovsunu.
Ağzı açıq qaldı Alan özü də,
Doğmalaşdı sanki qurdlar gözündə,
Qurdlar çökdü onun iki sözündən,
Oğul var ki, ovsunlayır ovsunu.
***
Qarı dedi:-Oğul, bu lap ovsundur,
Ovsunlamaq olar lap ac qurdu da.
Yoxsa bizi dağıtmışdı bu qurdlar,
Ovsunlamaq olar lap ac qurdu da.

-Qurdlar ovsun-zada bağlı deyillər,
Ululların adlarını bilirlər,
Desən, qurdlar sənə yaxın gələrlər,
Ovsunlamaq olar lap ac qurdu da.

Ağqurd Alpan, Tuncər, Bacar, Üstüağ,
Qurdlar ilə birgə, yaxın olaraq,
Qancıllara qarşı birgə duraraq,
Vuruşublar iyidsayaq, qurdsayaq,
Ovsunlamaq olar lap ac qurdu da.

Qurdlar geri çəkildilər, ötdülər,
Geri-geri sürünərək getdilər,
Meşəlikdə onlar gözdən itdilər,
Ovsunlamaq olar lap ac qurdu da.

Qarı evə qonaq etdi Alanı,
Bir ev idi üstü xolla qapalı,
Lığ qamışla örtülmüşdü hər yanı,

Ovsunlamaq olar lap ac qurdu da.

Çölü yoxsul, evin içi bər-bəzək,
Çox çiçəkdən hörülübdür çox çələng,
Qablar var ki, çox bahalı, bər-bəzək,
Bu meşədə bu gizli ev nə demək,
Ovsunlamaq olar lap ac qurdu da.

Tağlar, damlar yontalanmış dirəkdən,
Hörgülər var qu tükündən, lələkdən,
Dil yorular gözəl-gözəl deməkdən,
Ovsunlamaq olar lap ac qurdu da.
Qarı dedi:-Bəyəndinsə, qalarsan,
İstəyincə öz qonağım olarsan,
Lap bəyənsən qızımı da alarsan,
Ovsunlamaq olar lap ac qurdu da.

Bir qız gəldi, döndü evə, döngədən,
Taysız idi gözəllikdə, gövdədə,
Sanki gülən çiçək idi ertədən,
Su istədi o qız qarı nənədən,
Ovsunlamaq olar lap ac qurdu da.

Çiçəklərin gülüşündən o üstün,
Onu güldən ayırmaq da çox çətin,
Evə işıq səpələyir büs-bütün,
Ovsunlamaq olar lap ac qurdu da.
***
Bəyənmədi Alan qızı, deyəsən,
Çox öyəndə gözdən düşür gözəl də.
Ana çox-çox öydü gözəl qızını,
Çox öyəndə gözdən düşür gözəl də.

Biri gödək, biri hündür, biri kök,
Biri yoğun, o birisi sür-sümük,
Biri incə, biri kötük, tör-töküк,
Çox öyəndə gözdən düşür gözəl də.

Qarı dedi:-Ərim olub yüzbaşı,
Mamırlanıb onun çoxdan başdaşı,
O yazığı öldürübdür minbaşı,
Çox öyəndə gözdən düşür gözəl də.

Onda mənə vurulmuşdu o qancıl,
Sevməyi də bacarmırdı yalançı,

Məni tez-tez izləyirdi ardıcıl,
Çox öyəndə gözdən düşür gözəl də.

Qaçdım gəldim buralara mən ondan,
Məni gəzir, yenə güdür o qaban,
O əl çəkmir mənim gözəl qızımdan,
Çox öyəndə gözdən düşür gözəl də.
Qarılaşıb yayınmışam gözündən,
Bunca mənim zəhləm gedir özümdən,
Zəhləm gedir onun qaban üzündən,
Çox öyəndə gözdən düşür gözəl də.

Qarısayaq geyinirəm acıqdan,
Mən qızımı qoruyuram yoluqdan,
Yazıq qızım, utanıram yazıqdan,
Çox öyəndə gözdən düşür gözəl də.

Bax, beləcə qızıl odda yanıram,
Mən səni də görüb, duyub, qanıram,
Səni, Alan igid oğlum sanıram,
Çox öyəndə gözdən düşür gözəl də.

Oğlum, sənə tapşırıram qızımı,
Gəlib-gəlib sona çatıb dözümüm,
Dedim bunca sənə sözün düzünü,
Çox öyəndə gözdən düşür gözəl də.

Çox düşündü Alan, gecə yatmadı,
Deyilənlər heç başına batmadı,
Yazıq qancıl kimdir, ona çatmadı,
Çox öyəndə gözdən düşür gözəl də.

***

Hamı sevə bilməz parlaq gözəli,
Öz yönü var sevilənin, sevənin.
Nəyin yoxsa, sən də onu sevirsən,
Öz yönü var sevilənin, sevənin.

Gödək hündür, hündür gödək sevəndir,
Qara ağı, ağ qaranı sevəndir,
Gursaç seyrək saçlıları sevəndir,
Öz yönü var sevilənin, sevənin.

Susqun, azca deyingəni bəyənir,
Gözü xırda gözü iri bəyənir,

Sısqa güclü, güclü sısqa bəyənir,
Öz yönü var sevilənin, sevənin.
Qurulubdu öncə belə dolanış,
Bəyənmişdir bu dirriyi yaranış,
Bir-birini dəyişməkdə yaz,yay,qış,
Öz yönü var sevilənin, sevənin.

Üstəlik də irişmələr, qılıqlar,
Ərköyünlər, bir də könlü sınıqlar,
Utancaqlar, utanmayan sırtıqlar,
Öz yönü var sevilənin, sevənin.

Öz yer-yurdu, öz vamı var hərənin,
Tanı sevgi görməyəni, göräni,
Gözdən qaçan, bir də gözə giräni,
Öz içində uluyanı, hüräni,
Öz yönü var sevilənin, sevənin.

Oğul, qızım dayanıbdır böyründə,
Aydır sanki, durub günəş yerində,
O da sanki sevir səni ürəkdən,
Öz yönü var sevilənin, sevənin.

Alanərlə minbaşının görüş söyləncisi

Enib girdi dərinliyə Alan da,
Dayaz-dərin, alçaq-hündür, bitişik.
Getdi Alan minbaşını görməyə,
Dayaz-dərin, alçaq-hündür, bitişik.

Dedi:-Başçı, mən uzaqdan gəlmişəm,
Mən özümə səni yaxın bilmişəm,
Neçə kərə dirilmişəm, ölmüşəm,
Buludlarla göz yaşımı silmişəm,
Dayaz-dərin, alçaq-hündür, bitişik.

Mənə əl tut, mənə bir az yardım et,
Yaraqlıyam, məndən yeni toplum et,
Mən güclüyəm, məni yurda durum et,
Dayaz-dərin, alçaq-hündür, bitişik.
Başçı baxdı, güldü ona acıqdan,
-Mən bezmişəm-dedi-səntək yoluqdan,
Nə çıxacaq sənin kimi yazıqdan,
Dayaz-dərin, alçaq-hündür, bitişik.

Mən görürəm sən doğudan gəlibsən,
Diyən bizi yazıq-yuzuq bilibsən,
Bura hələ gəlməmişdən ölübsən,
Dayaz-dərin, alçaq-hündür, bitişik.

Dedi:-Gördüm, yaraqlısan, potasan,
Öz yeri var sıralarda görkəmin.
Sənin kimi mən də gözə çarpanam,
Öz yeri var sıralarda görkəmin.

Bacarıqda seçilirsən nə ilə,
Mənim ilə bacarmazsan sən hələ,
İstəyirsən bir döyüşək, bax belə,
Öz yeri var sıralarda görkəmin.

Başçı qılınc çəkdi, gəldi yaxına,
Güc göstərmək istəyirdi çoxuna,
Alan baxdı, asta dedi yoğuna,
Öz yeri var sıralarda görkəmin.

-Gəl güləşək, sınaqlanaq, yaraqsız,
Lap soyunaq, biz başmaqsız, dolaqsız,
Sən dayaqlı, güclü, mənsə dayaqsız,
Öz yeri var sıralarda görkəmin.

Soyundular, güləşdilər, qızdılar,
Diz, dirsəklə yeri qat-qat qazdılar,
Güvəndilər güclərinə, azdılar,
Öz yeri var sıralarda görkəmin.

Başçı dedi:-Burax, ordan yapışma,
Yay kimisən, çox açılıb, yığışma,
Alan dedi:-Məndən heçnə soruşma,
Öz yeri var sıralarda görkəmin.
-Sən güclüsən, güc qaynayır gönündə,
Yerə vurma məni alay önündə,
Əl tutaram sənə ağır günündə,
Yıxıl mənə bu gedişdə, dönümdə,
Öz yeri var sıralarda görkəmin.

O düşündü,”Çox güclüdür bu oğlan,
Dilə tutum onu, çıxım aradan,
Görünür ki, güclü olub anadan,”
Öz yeri var sıralarda görkəmin.

Güləşdilər, güc verdilər qol-qıça,
Yoruldular, tərli, lüm-lüt, yalıncaq,
İkisi də buğa güclü qoç, qoçaq,
Öz yeri var sıralarda görkəmin.

Birdən onun ağzı-burnu əzildi,
Ayaqları lapdan yerdən üzüldü,
Minbaşının sözü, səsi nəzildi,
Əl-qol atdı, göydə səsi kəsildi,
Öz yeri var sıralarda görkəmin.

Dedi:-Məni yerə vurma, qoy yerə,
Ərlik göstər, bizə baxan ərlərə,
Bundan sonra mən başçıyam, sən ərən,
Öz yeri var sıralarda görkəmin.

***

Alan onu qoydu yerə yavaşca,
Güləş yeydir, gözlənilməz olanda.
Basar, basıq kimdir, artıq bilindi,
Güləş yeydir, gözlənilməz olanda.

Yanılmışdı başçı belə seçimdə,
Öc qaynadı minbaşının içində,
Güc duymuşdu onun sonzuz gücündə,
Gözündəsə Alan qanlı biçimdə,
Güləş yeydir, gözlənilməz olanda.
Başçı dedi, Alan bura gələndir,
Bundan sonra o toplumda ərəndir,
El yolunda o qanını verəndir,
Güləş yeydir, gözlənilməz olanda.

O düşündü,”yenilməzdir yaradan,
Bir gün onu çıxardaram sıradan,
Apararam, götürərəm aradan,
Nə bilərlər ölüb, qalıb harada,”
Güləş yeydir, gözlənilməz olanda.

Başçı bir gün çağırtdırdı Alanı,
Dedi:-Get tap itmiş ana-balanı,
Dağıt məni gözdən salan yalanı,
Güləş yeydir, gözlənilməz olanda.

Gəz dağları, meşələri, çölləri,
Dolaş bir-bir yaxın, uzaq elləri,

Dindir gözəl çiçəkləri, yelləri,
Ara gölü, çayı, axan selləri,
Güləş yeydir, gözlənilməz olanda.

Qap, yaxala, öldür, gətir onları,
Axsın gərək yalan üstə qanları,
Daha çatıb o qızların sonları,
Güləş yeydir, gözlənilməz olanda.

Ellər mənə yalan-qoşma qoşubdur,
Ölçü-biçi cızığını aşıbdır,
Ta dözmürəm, öc-acığım daşıbdır,
Güləş yeydir, gözlənilməz olanda.

Alan dedi:-Görkəmləri nə sayaq,
Başçı dedi:-Qız bəstəboy, utancaq,
Ana gözəl, ancaq yoxdur qanacaq,
Güləş yeydir, gözlənilməz olanda.

Alan dedi:-Yaxşı, gedib tutaram,
Bir qaranlıq dustaqlığa qataram,
İzin versən kölə edib sataram,
Güləş yeydir, gözlənilməz olanda.

***

Başçı yaman tutqun idi, acıqlı,
Qancıl gərək dörd bölünə qılıncla.
-Mən onlara on il çörək vermişəm,
Qancıl gərək dörd bölünə qılıncla.

Tapsan, öncə mənə söylə, mən bilim,
Öldürəndə gözlə məni, mən gəlim,
Qılınc ilə hərəsini dörd bölüm,
Qancıl gərək dörd bölünə qılıncla.

Alan indi başa düşdü qarını,
Qarı niyə minbaşıdan qorunur,
O, çağırır yardımına tanrını,
Qancıl gərək dörd bölünə qılıncla.

Gəldi gördü iki gözəl yanaşı,
Üstlərində bir ölkənin daş-qaşı,
Daş-qaş, qaş-göz, qol biləyə yaraşır,
Qancıl gərək dörd bölünə qılıncla.

-Qarı nənə-dedi-hanı, hardadır,

Qızlar dedi:-Oturublar, burdadır,
Dedi:-Qızlar, sizin işiz dardadır,
Qancıl gərək dörd bölünə qılıncla.

-Qarı nənə mənəm,Alan,bax,belə,
Görünürəm indi gözəltək sənə,
Daha, Alan, qarı olmam mən yenə,
Qancıl gərək dörd bölünə qılıncla.

Biz başçının qorxusundan köçəri,
Gah qaçırıq, gah doluruq içəri,
Ağı əkib burda ağrı biçirik,
Qancıl gərək dörd bölünə qılıncla.

Biz qorxudan burda acıq, yalavac,
Sən iyidsən, bizə doğru bir yol aç,
Özümüzdən biz qaçırıq, sən də qaç,
Qancıl gərək dörd bölünə qılıncla.
Başçı mənim qız balama vurulub,
Dirriyimiz uçub göyə sovrulub,
Ağlamaqdan qızım solub saralıb,
Qancıl gərək dörd bölünə qılıncla.
***
-Mən qızımı qoruyuram qancıldan,
Ata olsun qıza gərək atalıq.
O deyir ki, qızın səndən gözəldir
Ata olsun gərək qıza atalıq.

Qarı kimi geyinərəm, gəzərəm,
Qızım ərə gedənətək dözərəm,
Bala deyib yarpaq kimi əsərəm,
Ata olsun gərək qıza atalıq.

İstəmirəm məni gözəl görsünlər,
Qızıma yox,mənə çiçək versinlər,
Dul anadan çiçək-öpüş dərsinlər,
Ata olsun gərək qıza atalıq.

Buna görə qarı nənə olmuşam,
Buna görə çöl-bayırda qalmışam,
Öz-özümdən mən öc-acıq almışam,
Ata olsun gərək qıza atalıq.

Alan dedi:-Sən çox yaxşı anasan,
Ana başdır,bunu gərək qanasan,

Sən qızınla qoşa uçan durnasan,
Ata olsun gərək qıza atalıq.

***

Alan getdi ova, qızı apardı,
Qız tanrının gülümüdür hər yerdə,
Alan ona könül verdi, ad verdi,
Qız tanrının gülümüdür hər yerdə.

Onlar getdi kolluqları dolaşdı,
Qurdlar ilə tapışaraq ulaşdı,
Ayı ilə, zolaqlıyla qarpışdı,
Qaban ilə, tülkü ilə yollaşdı,
Quşlar ilə yuvalandı, tapışdı,
Qız tanrının gülümüdür hər yerdə.

Dedi:-Adın Ana olsun, Anna yox,
Dedi:-Sən bir göyərçinsən,sona yox,
Sən doğmasan,ta kimsəsiz durna yox,
Qız tanrının gülümüdür hər yerdə.

Ana dedi:-Nə gözəldir çiçəklər,
Gülə qonan kəpənəksoy ürəklər,
Buludlardan uca durur diləklər,
Diləklərdə şaxan qızıl şimşəklər.
Qız tanrının gülümüdür hər yerdə.

Alan dedi:-Bu yuxudur görürəm,
Yoxsa Ana adlı çiçək dərirəm,
Mən deyəsən öz sevgimdə itirəm,
Qız tanrının gülümüdür hər yerdə.

***

Ana dedi:- Apar məni Doğuya,
Sevgi birdir uzaq Doğu, Batıda.
Məni apar sevgililər yurduna,
Sevgi birdir uzaq Doğu, Batıda.

-Mən qorxuram anam əri başçıdan,
O qancıldan bizi qurtar, yaradan,
Gəl, bu gecə qaçaq, çıxaq aradan,
Sevgi birdir uzaq Doğu, Batıda.

-Biz ananı yalqız qoya bilmərık,
Yalqız qoysaq daha deyib gülmərik,

Yüz yaşasaq biz dincliklə ölmərik,
Sevgi birdir uzaq Doğu, Batıda.

Doğu yanda sökülürdü dan yeri,
Tutulmuşdu dodaqları, dilləri,
Titrəyirdi kirpikləri, əlləri,
Sevgi birdir uzaq Doğu, Batıda.
Evə gəlib nə gördülər, qan-qada,
Qarı nənə düşüb qalıb arada,
Bu qan nədir, söylə, böyük yaradan,
Sevgi birdir uzaq Doğu, Batıda.

Nənə ölüb, ev dağılıb, dam uçub,
-Kimdir belə qan axıdan bu qancıl,
Aldadıbdır məni deyən yalançı,
Sevgi birdir uzaq Doğu, Batıda.

Qız sarsılıb ağzı üstə yıxıldı,
Bunun ilə ana evi dağıldı,
Yaraqlılar gəlib sıx-sıx yığıldı,
Sevgi birdir uzaq Doğu, Batıda.

Başçı dedi:-Bu Alandır,bu da mən,
Budur mənim arvadımı öldürən,
Alan, bunu öldürmüsən niyə sən,
Sevgi birdir uzaq Doğu, Batıda.

Qoy el bilsin, Alan kimdir, mən kiməm.
Kim giribdir ərənsayaq görkəmə,
İndi görək güc gələcək kim kimə,
Sevgi birdir uzaq Doğu, Batıda.

Alan dedi:- Sənsən bunu törədən,
Sənsən məni, onu, bunu öyrədən,
Sənsən başı öclə dolu bir gödən,
Sevgi birdir uzaq Doğu, Batıda.

***

Qız ayıldı, çox ağladı, sıtqadı,
Güclü olur çoxu ölüm qabağı.
Saçlarını yolub tökdü torpağa,
Güclü olur çoxu ölüm qabağı.

Qız bir azdan ələ aldı özünü,
Dedi:-Bilin,mən deyirəm düzünü,

Mən tuturam minbaşıya üzümü,
Güclü olur çoxu ölüm qabağı.
Sən əl atdın qızlığıma, yanıldın,
Ana-bala nisgilində qan oldun,
Boşa çıxdı əlin,bizdən yan oldun,
Güclü olur çoxu ölüm qabağı.

On il səndən uzaq gəzdik, tökküldük,
Ev-eşikdən uzaq düşdük, söküldük,
Kökdən qopduq, biz yenidən əkildik,
Güclü olur çoxu ölüm qabağı.

Bir aydır ki, Alan gəlib buraya,
O giribdir barış deyə araya,
Ancaq toxdaq olmayıbdır yaraya,
Güclü olur çoxu ölüm qabağı.

Başçı dedi:-Qoy kəsilsin başları,
Atılsınlar qabağına quşların,
Qoy qalmasın daş üstündə daşları,
Güclü olur çoxu ölüm qabağı.

Qolu bağlı Alan çıxır irəli,
Yaraqlılar çıxıb gedir, seyrəlir,
Qalanlarsa ağlamsınır, kövrəlir,
Güclü olur çoxu ölüm qabağı.

Deyir:-Məni öldürünüz qızı yox,
Atalığı batıb qana, özü yox,
O, dup-duru qızdır, varda gözü yox,
Güclü olur çoxu ölüm qabağı.

Çağırıram başçımızı vuruşa,
İstəyirəm ondan bir söz soruşam,
Əl uzatsın biz əl tutaq yarışaq,
Güclü olur çoxu ölüm qabağı.

***

Alan birdən dönüb baxır meşəyə,
Son əl yeri, son inamdır inanış.
O ulayır, boz qurdları çağırır,
Son əl yeri, son inamdır inanış.
Gur ulartı səsi gəlir uzaqdan,
Başçı gedir, durur bir az qıraqda,
Yaraqlılar qorxur,tutur yaraqdan,

Son əl yeri, son inamdır inanış.

Qurd sürüsü lap yaxında görünür,
Hamı qorxur, sarılığa bürünür,
Kimi qaçır, kimi yerlə sürünür,
Son əl yeri, son inamdır inanış.

-Boz Qurd-deyib Alan çıxır irəli,
Alan qurda, qurd Alana güvənir,
İti dişlər boğazlara dirənir,
İrəlidə nə vardısa kürünür,
Son əl yeri, son inamdır inanış.

Üç qurd alıb minbaşını dağıdır,
Qurd dırnaqla, caynaqla qan axıdır,
Çoxunu da yerə sərən qorxudur,
Son əl yeri, son inamdır inanış.

Ana baxır, o inanmır gözünə,
Ovsunlanıb Alan Boz Qurd sözünə,
Gah bayılır, gah da gəlir özünə,
Son əl yeri, son inamdır inanış.

***

Bir ay keçir, qırx gün keçir olandan,
Yeni gəlir, unudulur olanlar.
El yığışıb başçı qoyur Alanı,
Yeni gəlir, unudulur olanlar.

Alan qurda, yaraqlıya baş olur,
Bu düşdüyü yerdə ağır daş olur,
“Minel” deyib hərdən uçar quş olur,
Yeni gəlir, unudulur olanlar.

Hərdən gizli “Tunqər ata” söyləyir,
Hərdən əski paltarını iyləyir,
Hərdən “Minel” söyləyərək kövrəlir,
Yeni gəlir, unudulur olanlar.

Çatanər söyləncisi

Ox dalınca Çatan getdi durmadan,
Ad dəyişir, ancaq el, yol dəyişmir.
At səyirtdi, Misirelə girdi o,
Ad dəyişir, ancaq el, yol dəyişmir.

Dəyişmişdi Firon yeni Fironla,

Üz-üzəydi yəhudilər Harunla,
Yaşayırdı ellər əski durumla,
Ad dəyişir, ancaq el, yol dəyişmir.

Günəş idi Misirelin tanrısı,
Kəsi-küsü, sevgi, inam tanrısı,
Tanrılıqdı, fironluqdu ağrısı,
Tanrıinanc yaşayırdı yarısı,
Ad dəyişir, ancaq el, yol dəyişmir.

Ölməz yaşam sözü girib araya,
Ölməzliyi yaşadırdı mumiya,
Ölməz sevgi, ölüm durub sıraya,
Ölməzlik də söykənmişdi buraya,
Ad dəyişir, ancaq el, yol dəyişmir.

El qumluqda ölməz ağac əkirdi,
Ölməzliyə daş Başevlər tikirdi,
Ölməzliklər Başevlərə çökürdü,
Ad dəyişir, ancaq el, yol dəyişmir.

Yəhudilər Misireldən köçürdü,
Dönməzliyə yüz minlər and içirdi,
Ağızlar od, gözlərsə yaş tökürdü,
Ad dəyişir, ancaq el, yol dəyişmir.

Çatan çatdı belə gündə ölkəyə,
O sığındı lüm-lüt, yoxsul bölgəyə,
Bir ağac yox sığınasan kölgəyə,
Ad dəyişir, ancaq el, yol dəyişmir.
Qayıqçılar aldı onu araya,
Dedilər ki, hardan gəldin buraya,
Gəl bir yerdə qızıl balıq ovlayaq,
Ad dəyişir, ancaq el, yol dəyişmir.

O dedi:-Mən minminbaşı oğluyam,
Kökdən, dibdən Tur şahına bağlıyam,
Çətin sizlə burada baş saxlayam,
Ad dəyişir, ancaq el, yol dəyişmir.
***
Bir balıqçı ona dedi:-Ay Çatan,
Kişi gərək hər bir işi baçarsın.
Şah oğlu da gərək ovu öyrənə,
Kişi gərək hər bir işi bacarsın.

Deyən yaxşı bacarırsan üzməyi,
Sular üstə ilan kimi gəzməyi,
Qarmaqları sıra ilə düzməyi,
Kişi gərək hər bir işi bacarsın.

Qayıq üstdə ayıq, sayıq durarsan,
Balıqlara ip, ilişkən qurarsan,
İriləri bizuc ilə vurarsan,
Kişi gərək hər bir işi bacarsın.

Balıq kürü tökür başı yuxarı,
Sən də tərsə üzməlisən axarı,
O başını hərdən sudan çıxarır,
Kişi gərək hər bir işi bacarsın.

Onda balıq ilişkənə tez düşür,
Gözləsən də bu hərdən-bir görüşü,
Hərdən dalğa ov işinə qarışır,
Hərdən balıq dalğa ilə yarışır,
Ovçu gərək üzə dalğa qarışıq,
Kişi gərək hər bir işi bacarsın.

Çatan baxdı göy sulara saraldı,
Burulqanı görcək gözü qaraldı,
Bəbəkləri xırdalaşdı, daraldı,
Kişi gərək hər bir işi bacarsın.

Biri onu itələdi yarğandan,
Çaya düşdü, səs çıxmadı Çatandan,
Yoxlanırdı o beləcə yalandan,
Kişi gərək hər bir işi bacarsın.

Çatan batdı, sarsılarkən dözümü,
Bir balıqçı suya atdı özünü,
Su altında açdı iki gözünü,
Kişi gərək hər bir işi bacarsın.

Çatan sudan asılmışdı, asılqan,
Fırladırdı onu iti burulqan,
Nil suları nə amansız, nə yaman,
Kişi gərək hər bir işi bacarsın.

***

Balıqçılar onu çəkdi çıxartdı,
Oddur,sudur,külək,bunlar yamandır.
Dedilər ki, yoxlayırdıq biz səni.

Oddur, sudur, külək, bunlar yamandır.

Çatan dedi:-Məni tutdu burulqan,
O fırlatdı, saldı məni ayaqdan,
Çox şey gördüm orda,balıq,quş,qaban,
Oddur, sudur, külək, bunlar yamandır.

Bundan sonra qoşuluram sizlərə,
Qurban olum bu qırışmış üzlərə,
Su altında məni tapan gözlərə,
Oddur, sudur, külək, bunlar yamandır.

Atı satdı, qayıq aldı, su atı,
İki avar onun qoşa qanadı,
Dedi,"Gedək, suda üzək, su atım,"
Oddur, sudur, külək, bunlar yamandır,
Tez öyrəndi, tez alışdı Nilə o,
Seldə yaxşı üzəmmirdi hələ o,
Tutammırdı iri balıq hələ o,
Oddur, sudur, külək, bunlar yamandır.

Əlləşirdi üzsün başı yuxarı,
Qayçılasın qollarıyla axarı,
Aldadandı çayın axar-baxarı,
Oddur, sudur, külək, bunlar yamandır.

Lil gəlirdi sular yağış yağanda,
Sevinirdı gündüz günəş çıxanda,
Yatımlıydı çən döşündən qalxanda,
Oddur, sudur, çovğun, bunlar yamandır.

Sevinirdi dalı üstdə üzəndə,
Qısılırdı yanı üstdə üzəndə,
Böyrü üstdə, qarnı üstdə üzəndə,
Oddur, sudur, külək, çovğun yamandır.

Sevinirdi tutduqların sayanda,
Şappıldayıb çay yarğanı yuyanda,
Şırıltını, pıçıltını duyanda,
Oddur, sudur, külək, çovğun, yamandır.

Balıq sanki tanıyırdı Çatanı,
Balıq deyə suya batıb çıxanı,
Çay döşəyi, bulud isə yorğanı,
Oddur, sudur, külək, çovğun yamandır.

***

Bir şah vardı,çaylar şahı,Aman şah,
Ölkəsinə tanrı ola şah gərək.
Sara qızı gözəl idi bu şahın,
Ölkəsinə tanrı ola şah gərək.

Çaylar şişib yazda aşıb daşanda,
Seldən, sudan ellər, kəndlər şaşanda,
Qoşar çaya üztut, mahnı qoşanda,
Ölkəsinə tanrı ola şah gərəg,
Selə kəsi verirdilər, batırdı,
Kəsi-qızı sel-su alıb yatırdı,
Sel-sulara kəsi dinclik qatırdı,
Ölkəsinə tanrı ola şah gərək.

Kəsi gəzəl olmalıydı, lap gözəl,
O yatımlı olmalıydı hər gözə,
Qız kəsiydi daşqın çaya, dənizə,
Ölkəsinə tanrı olsun şah gərək,

Gizlədirdi şah qızını hamıdan,
Gizlədirdi ağsaqqaldan, tanrıdan,
Utancaqdı şah öz qızı sarıdan,
Ölkəsinə tanrı ola şah gərək.

Çox gözəllər atılmışdı sellərə,
Mahnı olub düşmüşdülər dillərə,
Bu kəsilər dözülməzdi ellərə,
Ölkəsinə tanrı ola şah gərək.

Ancaq bir gün Nil basanda çölləri,
Çox atdılar suya atla, kəlləri,
Kəl almadı qabağını sellərin,
Ölkəsinə tanrı olsun şah gərək.

Daha gözəl qalmamışdı ölkədə,
Biri vardı, şah qızıydı, kölgədə.
İş aşmırdı buğa, gamış, cöngədən,
Ölkəsinə tanrı olsun şah gərək.

Ağsaqqallar bir ocağa yığışdı,
Başbilənlər bir-biriylə barışdı,
Şahın ölkə işlərinə qarışdı,
Ölkəsinə tanrı ola şah gərək.

Dedilər ki, gözəl yoxdur, lap düzü,
Bir gözəl var, o da gözəl şah qızı,
Həm gözəldir, həm göyərçin, həm quzu,
Ölkəsinə tanrı ola şah gərək.
Şah tutuldu, qız yeridi irəli,
-Biz bilikli-dedi-ancaq çay dəli,
Ata, bu gün qızın kəsi getməli,
Ölkəsinə tanrı ola şah gərək.

***

Sellər şişdi, gəlib çatdı Başkəndə,
Seldə, suda, odda ölçü-biçi yox.
Ata, ana qara geydi, ağladı,
Seldə, suda, odda ölçü-biçi yox.

Ağlar gözlə bəzədilər Saranı,
Sara kimi gözəl hanı,qız hanı,
Sara gəlib yarğan üstdə dayanır,
Seldə, suda, odda ölçü-biçi yox.

Hamı yerdə el-obalar haylanır,
Gəlir hamı yarğan yönə boylanır,
Ağı deyir hamı, küyə quylanır,
Seldə, suda, odda ölçü-biçi yox.

Balıqçılar gəlir qızı görməyə,
Son üztutu qorxmaz qıza verməyə,
Şah qızıyla danışığa girməyə,
Seldə, suda, odda ölçü-biçi yox.

Sel də baxdı qıza, deyən udqundu,
Udqunaraq güldü, güldü, uğundu,
Tökdü göydən boz buludlar yağıntı,
Seldən, sudan, yerdə uçuq, dağıntı,
Seldə, suda, odda ölçü-biçi yox.

Çatan gəldi lap yaxına qarmaqla,
Baxdı qıza ürkək-ürkək maraqla,
Qara saçlar, ağ üz, alma yanaqlar,
Seldə, suda, odda ölçü-biçi yox.

Sara gördü ona baxır bir oğlan,
Acıqlandı, atdı özün yarğandan,
Boylanaraq gördü bunu yaradan,
Seldə, suda, odda ölçü-biçi yox.
Çatan dedi:-Dayan, böyük Nil çayı,

Dedi, dayan, çox gözəldir qız payın,
Dedi, səni qancıl sayım, çay sayım,
Seldə, suda, odda ölçü-biçi yox.

Sanki bir an sel dayandı, sel yatdı.
Bu səs bütün el-obanı oyatdı,
Tanrı gördü bunu o əl uzatdı,
Seldə, suda, odda ölçü-biçi yox.

Çatan baxdı, cod qaşları çatıldı,
O sıçrayıb yatan selə atıldı,
Dalğaların axarına qatıldı,
Seldə, suda, odda ölçü-biçi yox.

***

Çatan dedi:-Sara,qorxma,gəlirəm,
Kim görmürsə tanrı görür bunları,
-Nil çayının yöndəmini bilirəm,
Kim görmürsə tanrı görür bunları.

Çatan üzdü burulqana qarışdı,
Burulqanlar dalğalarla çarpışdı,
Çatdı qıza qoltuğundan yapışdı,
Dalğalarla yumruqlaşdı, qarpışdı,
Kim görmürsə tanrı görür bunları.

Sel onları atdı, tutdu, oynatdı,
Baş-gözünü, qol-qıçını qanatdı,
Gah gur yerə təpdi, gah da yan atdı,
Kim görmürsə tanrı görür bunları.

Sel onları atdı, tutdu yüz kərə,
Övkələdi, çırpdı, sürtdü düzlərə.
Sonra atdı hərəsini bir yerə,
Bir adaydı, bürünmüşdü lillərə,
Kim görmürsə tanrı görür bunları.

Çatan qalxdı, gəzdi ora-buranı,
Gəzdi lildə, kol-koslarda Saranı,
Sara isə sınıq-salxaq, yaralı,
Kim görmürsə tanrı görür bunları.
Pal-paltarı didilmişdi əynində,
Neçə yara açılmışdı çiynində,
Şah qızıydı, ancaq yazıq nə gündə,
Kim görmürsə tanrı görür bunları.

Qışqıraraq Sara tez-tez bayıldı,
Səsi seltək dörd bir yana yayıldı,
Üç gün keçdı, Sara bir də ayıldı,
Kim görmürsə tanrı görür bunları.
***
Çoxdan köpü yatmış idi sel-suyun,
Bərk kükrəyən selin köpü tez yatar,
Nil boyunca löhmə, palçıq, lil, kötük,
Bərk kükrəyən selin köpü tez yatar.

Keçdi sel-su qorxusundan düz bir ay,
El-obanı sarsıtmışdı bu olay,
Sara, Çatan ikisi də ölüvay,
Axtarırdı ölüləri üç alay,
Bərk kükrəyən selin köpü tez yatar.

Qırxıncı gün tapıldılar adada,
Qurudular, qorundular qadadan,
Çox sevindi, toy çaldırdı şah ata,
Bərk kükrəyən selin köpü tez yatar.

Çatan dedi:-Mən də şahın oğluyam,
Soykökümlə Mindiyara bağlıyam,
Kim olsam da mən sel-sudan dağlıyam,
Şah sevgimdə gərək ötəm, çağlayam,
Şah sevgimi gərək bir də yoxlayam,
Sara ilə birgə güləm, ağlayam,
Bərk kükrəyən selin köpü tez yatar.

Ata gəldi ər oğlunun toyuna,
Daş-qaş, qızıl düzdü qızın boyuna,
Nəyi vardı qatdı oğul payına,
Bir ox qoydu at quyruğu yayına,
Atdı,-dedi:-gedək minel soyuna,
Bərk kükrəyən selin köpü tez yatar.
Balıqçılar şahdan bağış aldılar,
Yeyib, içib toyda səs-küy saldılar,
Neçə gün də şaha qonaq qaldılar,
Bərk kükrəyən selin köpü tez yatar.
***
Sevgi nədir, isinişmə, öyrənmə,
Sevgi öncə ilk baxışdan başlanır.
Bir də baxır, yüz də baxır gözaltı,
Sevgi öncə ilk baxışdan başlayır.

Çox sevgilər öldü,getdi,qalmadı,
Barış, küsü oldu, sevgi olmadı,
Üzlər soldu, ancaq sevgi solmadı,
Sevgi öncə ilk baxışdan başlayır.

Çox özünü atma o yan, bu yana,
Üstünlük ver ilk sevgini duyana,
Onun ilə hər yer sarı boyanar,
Sevgi öncə ilk baxışdan başlayır,

Sevirsənsə göstər onu, utanma,
Dözümlü ol,susqun olma,usanma,
Soyuqluqdan od götürüb odlanma,
Sevgi öncə ilk baxışdan başlayır.

Çox tələsmə, ayrılıq var, görüş var,
Soyuqluqla, ayrılıqla vuruş var,
Gündə-gündə yüngül küsü,barış var,
Sevgi öncə ilk baxişdan başlayır.

Qaplanər söyləncі

Qaplan getdi ox dalınca uzağa,
Gedən yeri, yolu gərək biləsən.
Dağlar aşdı, çöllər keçdi, meşələr,
Gedən yeri, yolu gərək biləsən.

Bir ay getdi, nə el gördü, nə elat,
Diz qatdadı yorularkən yorğun at,
Bulud gəldi göy üzünə neçə qat,
Gedən yeri, yolu gərək biləsən.
Tutularaq toranlaşdı göy üzü,
Çən bürüdü yavaş-yavaş dağ,düzü,
Böyrü üstə döndü sanki ay özü,
Gedən yeri, yolu gərək biləsən.

Quşlar susub bir-birinə qısılıb,
Bulud yerdən,yer buluddan küsülü,
Ağac göydən sallanıbdır, asılı,
Gedən yeri, yolu gərək biləsən.

Quşlar göydə dalı-dalı uçurlar,
Quyruqlular dalı-dalı qaçırlar,
Baş-ayaqdır burda, orda nə ki var,
Gedən yeri, yolu gərək biləsən.

Qaplan dedi:-“Gəl bu yoldan dön geri,
Baş-ayaqdır bu yerlərin hər yeri,
Nə görünür, nə də biri səs verir”,
Gedən yeri, yolu gərək biləsən.

Birdən çıxdı qabağına bir arvad,
Quş kimidir,ancaq yoxdur tük,qanad,
Üz dərisi, döş dərisi neçə qat,
Gedən yeri,yolu gərək biləsən.

Dedi:-Qaplan gəldiyin yer Altyerdir,
Altyer, Üstyer nə ikidir, nə birdir,
Burda hər şey daşdır, tuncdur, dəmirdir,
Gedən yeri, yurdu gərək biləsən.

Qapıçıyam bu qapısız Altyerə,
Gəlib sənin soyköklərin bu yerə,
Səndən suvay bura gələn yox hələ,
Gedən yeri, yurdu gərək biləsən,

Bacar gəlib Turqər gəlib gediblər,
Tanrılarla vuruşublar, ötüblər,
Qızçiçəklə, Şimşəkatla itiblər,
Gedən yeri, yurdu gərək biləsən.

Qaplan dedi:-Mən anadan olanda,
Qızçiçəyi eşitmişəm atamdan,
Gəlin olub o qız bizə yalandan,
Gedən yeri, yurdu gərək biləsən.

***

Baş apardı, baş tovladı qapıçı,
-Böyük tanrı Hörmüz deyil, Alpisdir.
Sən gəlibsən Qızçiçəyi görməyə,
Böyük tanrı Hörmüz deyil, Alpisdir.

Qapıçıyam, dörd bir yanda gözüm var,
Tanrımızda dəmir kimi dözüm var,
Mənim kimi burda min-min yüzü var,
Biz basarıq, bunun geci, tezi var,
Böyük tanrı Hörmüz deyil, Alpisdir.

Baş apardı, baş tovladı qapıçı,
Bir səs gəldi uzaqlardan gur, açıq,
Qapıçının sözü qaldı yarlmçıq,

“Böyük tanrı Alpis deyil, Hörmüzdür”.

-O qapıçı, Qaplan, səni aldadır,
Gözlə məni, böyük nənən yoldadır,
Giriş qapı orda deyil, daldadır,
Böyük tanrı Alpis deyil, Hörmüzdür.

Mən tutuğam bu Altyerdə Alpisə,
Salınmışam mən bir hopuq təlisə,
Gözlə məni, mən gəlirəm, nə isə...
Böyük tanrı Alpis deyil, Hörmüzdür.

Qaplan qaçdı qapıçının dalınca,
Sağ əlini atdı iti qılınca,
O yox oldu onu qılınc alınca,
Böyük tanrı Alpis deyil, Hörmüzdür.

Çıxdı onun qabağına bir dəvə,
Dəvə deyil, çox yekə bir heyvərə,
Şişdi, şişdi, döndü ətdən çəpərə:
“Böyük tanrı Hörmüz deyil, Alpisdir”.
Qadın durdu, tərs-tərs baxdı Qaplana,
O hərləndi od püskürdü hər yana,
At diskindi, çaşdı, çapdı od yana,
Böyük tanrı Alpis deyil, Hörmüzdür.

Qaplan düşdü oda, atı çağırdı,
Qatı tüstü atı alıb boğurdu,
Qaplan vurdu heyvərəni bağırtdı,
Böyük tanrı Alpis deyil, Hörmüzdür.

O, qılıncla od, alovu dağıtdı,
Öz atını çəkib oddan çıxartdı,
Gələnləri qılıncıyla qorxutdu,
Böyük tanrı Alpis deyil, Hörmüzdür.

***

Getdi, ancaq bilmədi ki hayana,
Güc artırar sənə yeri tanımaq.
O baş qoydu atın yalı üstünə,
Güc artırar sənə yeri tanımaq.

Ölüb yerə çökmüş idi heyvərə,
İnanmırdı bir qılıncla gəbərər,
Bir də durdu, bir də aşdı son kərə,

Güc artırar ərdə yeri tanımaq.

Birdən attək kişnədilər buludlar,
Bir quş gəldi, vurdu onu qanadla,
Qaplan aşdı ağzı üstə boz atla,
Güc artırar ərdə yeri tanımaq.

Qızçıçək də dedi boğuq bir səslə,
-Yaxındadır tanrı, ondan güc istə,
Hərlə, hərlə qılıncını baş üstə,
Güc artırar ərdə yeri tanımaq.

Qaplan dedi:-Tanrım, güc ver Qaplana,
Tut üzünü sən üstyerdən bu yana,
Basar elə onu pisə, yamana,
Güc artırar ərdə yeri tanımaq.
Quş qılıncı gördü, yerə oturdu,
Vurdu quşu Qaplan, işin bitirdi,
Qızçiçək də özün ona yetirdi,
Güc artırar ərdə yeri tanımaq.

Aldı Qaplan Qızçiçəyi tərkinə,
Baxdı onun gözlərinin təkinə,
Bürmələdi nənəsini kürkünə,
Güc artırar ərdə yeri tanımaq.

Dedi:-Böyük Mindiyarın vurğunu,
Kim qaraldıb gözlərinin ağını,
Nədir bu göz yaşlarının axını,
Güc artırar ərdə yeri tanımaq.

Dedi:-Oğul, mən Alpisdən uzağam,
Üç min ildir bu Altyerdə dustağam,
Ayrılmışam Mindiyardan qırağam,
Bunlar mənə, mən bunlara yasağam,
Üç min ildir mən ölmüşəm,mən sağam,
Güc artırar ərdə yeri tanımaq.

***

Üç min ildir mən tutuğam Alpisə,
Pis olarsan pisdiklilər içində,
Yaxşı oldum mən Üstyerdə neçə il,
Pis olarsan pisdiklilır içində.

Güc qalmayıb məndə, oğul, ölürəm,

Bu ölməyi mən Bacardan bilirəm,
O gözləyir məni, de ki, gəlirəm,
Pis olarsan pisdiklilər içində.

Qaplan tutqun, atı isə yüyürək,
Danışırdı keçmişləri Qızçiçək,
Çırpınırdı, tələsirdi üç ürək,
Pis olarsan pisdiklilər içində.

Birdən çıxdı qara ayı qarşıya,
Nənə dedi:-Qoyma onu başlaya,
Qoyma onu daşı bizə tuşlaya,
Daş götürüb ayı bizi daşlayar,
Pis olarsan pisdiklilər içində.

Onu gərək hərləyəsən, yorasan,
Önu gərək göbəyindən vurasan,
Gövdəsini gərək iki yarasan,
Pis olarsan pisdiklilər içində.

Bir vurumla ayı yerə sərildi,
Bir də vurdu, bir də öldü, dirildi,
Yarılaraq tükü göyə sovruldu,
Pis olarsan pisdiklilər içində.

Nənə dedi:-İrəli get sən ancaq,
Qabaqda da heyvərələr olacaq,
Kəl qartallar qarşımızı alacaq,
Pis olarsan pisdiklilər içində.

Düz get, dayan, biz onları güdərik,
Ordan sağa yol dəyişib gedərik,
Sonra sola, sonra gözdən itərik,
Pis olarsan pisdiklilər içində.

Yol getdilər beş gün, qıçlar süründü,
Yol getdilər, dağ-daş çənə büründü,
Altyer, üstyer bir-birinə dirəndi,
Göy açıldı, ayla günəş göründü,
Pis olarsan pisdiklilər içində.

Nənə dedi:-Qaplan,oğlum,kötükçəm,
Burda dayan, atını da qoy dincə,
Mənim yolum, bax, burada bitəcək,
Öləcəyəm, məni basdır bu gecə,

Tanrı verib sənə böyük gələcək,
Mindiyara de ki, öldü Qızçiçək,
Pis olarsan pisdiklilər içində.
***
Sonevində yatdı nənə Qızçiçək,
İki yanlı iki yandan qalacaq.
O, Tuncərin, Qarçiçəyin anası,
İki yanlı iki yandan qalacaq.

-Altyer, Üstyer, tanrılıqdır, yaxşı, pis,
Üz-üzədir, bu Hörmüzdür, o Alpis,
Görüşürük ikisiylə gündə biz,
Qızçiçəyi burda ortaq sayız siz,
İki yanlı iki yandan qalacaq.

İki yanın ilk yurddaşı sən oldun,
İki yanın ölməz adı sən oldun,
Dörd min ildən sonra düşdün,qocaldın,
İki yanlı iki yandan qalacaq.

Yat Mindiyar torpağında,yuxla sən,
Əkbitənə gəl hərdən bir qonaq sən,
Deyən dirrik dəyişəcək yenidən,
İki yanlı iki yandan qalacaq.

O bilmirdi Alpis durub qıraqda,
Tutqun baxır bu sonevə bayaqdan,
Şimşəkquyruq vurnuxurdu uzaqda,
İki yanlı iki yandan qalacaq.
***
Belə dedi Alpis ona qıraqdan,
Yaxşı olsan pislik yenə azalmaz,
Şimşəkquyruq atı çapdı irəli,
Yaxşı olsan pislik yenə azalmaz.

-Sən Sannanı sevmiş idin, ay oğlan,
Qardaşların gül dərdilər o qızdan,
Sevgi yalan,qardaş yalan,sən yalan,
Yaxşı olsan pislik yenə azalmaz.

Al bu atı, min get, orda şah ol sən,
Al Sannanı qardaşların əlindən,
Yardım ollam,yazıq Qaplan,sənə mən,
Yaxşı olsan pislik yenə azalmaz.
Qaplan bunu bilən kimi inandı,

Onda qısqanc düşüncələr oyandı,
Mindi atı, bir az getdi, dayandı,
Yaxşı olsan pislik yenə azalmaz.

Dedi:-Kimdir bu sözləri söyləyən,
Haradasan, gizlənibsən niyə sən,
Düş qabağa, məni çıxar bu yerdən,
Yaxşı olsan pislik yenə azalmaz.

-Mən Alpisəm, pisdiklilər tanrısı,
Mənimkidir dayanışın yarısı,
Üstyerlinin sonu, qorxu, ağrısı,
Yaxşı olsan pislik yenə azalmaz.

Qaplan dedi:-Sənsən yolu bağlayan,
Qızçiçəyı min il tutuq saxlayan,
Sevgiləri, ürəkləri dağlayan,
Yaxşı olsan pislik yenə azalmaz.

-Mənəm-dedi-Alpis iyid Qaplana,
Şahlıq edən hər ölümə, yalana,
Qardaşların Sayan, Alan, Çatana,
Yaxşı olsan pislik yenə azalmaz.

Qaplan oxu qoydu yaya, dartdı o,
Dörd bir yana oxla, bizuc atdı o,
Dörd yanını bir-birinə qatdı o,
Yaxşı olsan pislik yenə azalmaz.

Alpis güldü, səsi düşdü ormana,
Bulud gəldi, şimşək çaxdı Qaplana,
Qaplan yandı,döndü tüstü,dumana,
Yaxşı olsan pislik yenə azalmaz.

Alpis dedi:-Üstyerə at çaparam,
Üç qardaşı harda olsa taparam,
Onlara da şimşək ölüm yaparam,
Yaxşı olsan pislik yenə azalmaz.

Yer üstündə qalın kölgə göründü ,
Görünərək duman kimi süründü,
Alpis idi boz tüstüyə büründü,
Yaxşı olsan pislik yenə azalmaz.

XXIV QAPI

Dörd yüz yaşlı Odər Söyləncisi

Alpis gəzdi, üç qardaşı tapmadı,
Min yaşayar pis tanrıdan yayınan.
Gəldi yenə Odərpayın yanına,
Min yaşayar pis tanrıdan yayınan.

Dedi:-Odər, hayandadır üç qardaş,
Dördü bir qız sevən o üç yekəbaş,
Sanna küsüb, ağlar qalıb o göz-qaş,
Min yaşayar pis tanrıdan yayınan.

Onları mən çağırıram barışa,
Bir qız üstə qardaşları yarışa,
Bunca çox iş bir-birinə qarışar,
Min yaşayar pis tanrıdan yayınan.

Odər dedi:-Görünmürsən niyə sən,
Tanrısansa çox iş gəlmir əlindən,
Söyləyirəm sənə tanrı dilində,
Min yaşayar pis tanrıdan yayınan.

Əlin çatmaz qardaşlara bir daha,
Qardaşları görməz nə sən, nə Sanna,
Baş vursan da dayanışda hər yana,
Min yaşayar pis tanrıdan yayınan.

Sən yenə də tanrılıqdan küsübsən,
Dağıtmaqdan,yandırmaqdan bezibsən,
Pisliyini, heçliyini sezibsən,
Min yaşayar pisliklərdən yayınan.

At bu işi, vuruş olma, barış ol,
Pis tanrısı Alpis olma, alqış ol,
İki güclü arasında yarış ol,
Min yaşayar pis tanrıdan yayınan.
Alpis dedi:-Mən yoxluğa varıram,
Sısqaları, gücsüzləri qırıram,
Varlıqları varlığımla yarıram,
Ölüm-itim tanrılığı qururam,
Min yaşayar mən tanrıyla yaşayan,

Odər dedi:-Yaxşılıqlar artacaq,
Pisdiklilər hər gün solub qartacaq,
Yaranmışlarsə ölümləri yartacaq,